

Impressziók és expressziók a Duna színtereire

Oláh Róbert

geográfus, történész, muzeológus, kormányzati igazgatási tisztviselő

Nagykőrös

*„Nézd a világot: annyi milliója,
S köztük valódi boldog oly kevés.*

*Ábrándozás az élet megrontója,
Mely, kancsalúl, festett egekbe néz.”*

(Vörösmarty Mihály: A merengőhöz, részlet)

Az ember élete, cselekedetei és „ideje” pillantásnak tűnnek csupán, ha azt egy nagyobb egységben fogalmazzuk meg. De vajon érdemes-e ilyen nagy „gondolatok gondolatával gondolva gondolkodnunk”? Ebben a víz, illetve annak kölcsönhatása valamennyi materiális megnyilvánulásával számtalan ponton mutatja új arcát, ezzel lelve fel talán újra és újra a magunk világát is. Nem mások ezek, mint egy kirakó darabjai, melyek, ha nem is kerülnek maradéktalanul a helyükre, a csonka képből így is láthatjuk, mi lesz a teljes egésznek az

eredménye. Ilyen lehet számunkra a folyóvíz is, mely egyedisége sok településnek, úgy, mint másoknak a magas hegyei, vagy az alföld végtelennek tűnő síkságai. Vajon Vörösmartynak igaza volt-e a fent található idézetben? Az ábrándozás valóban megrontaná az életünket, annak minden színterét és dimenzióját? A vers valamikor február végén, március elején keletkezett, mint az ezen írás. Párhuzamok és merőlegesek, mint a folyók útjai és életünk vetületei, de hol az igazság ebben a nagy egészben? Ki tudja...

Lelki színjátékok kontra környezet

Végtelenség határokkal: paradoxonnak tűnő helyzet. Ezt látnánk magunk előtt, ha a madarak égi adományával rendelkeznenk, persze feltételes módban (!), mert sokan félnek az új és ismeretlen dolgoktól. De a repülés sem nem új, sem nem ismeretlen, mégis félünk tőle?! Miért lehetséges ez? Vakmerőség, kiszámíthatatlanság, belénk kódolt ösztönök? Bárhogyan is, félő, hogy sokan inkább a lázadás, a szófogadatlanúság és a kíváncsiság megtestesítőjének, Ikarosznak a bőrébe bújnának, kérdés nélkül cserélve vele és gyarló szerencsétlenségével, tudva, hogy ez a kíváncsiságukkal könnyen végzetessé válhat. Természetesen köztünk vannak a daidaloszi jelleműek, másik végletet képviselők is, a nyugalumukat megerősítendő és a jövőnkét biztosítók. Óvatosságuk révén intő példák lehetnek, de a vágya hiszem, hogy előbb vagy utóbb ilyen vagy olyan formában, de mindenkit utolér. Őket is.

Nagyravágás, az égbe emelkedés, az örökkévalóság mind az emberiséggel egyidős közös törekvésünk, kimondva vagy kimondatlanul. E szellemünk korhú lenyomata bennünk él szervesen, kitörölhetetlenül, úgy, mint a gyermekekben a félelem nélküli kíváncsiság az ismeretlen felé. Szabadságérzetünk fokozódik, ha gondolatainkban felroppenünk egy ember alkotta lenyomat felé, hívjuk vagy nevezzük azt bárhogyan is, így szorítva be lelketlen definíciókba világunk minden szegmensét. Lelkünk ilyen manifesztációja során egyfajta távolsággal láthatjuk a mindennapokat. Azokat, melyek sokszor ritmustalanok, megszürcült, barátságtalan világot vetítenek elénk megdermedt vászonként és melyet az idő kérlelhetetlen rohanása (?) miatt megszoktunk. De ez hiba! Megszokjuk a rohanó környezetet, mely ugyan dinamikájában megállíthatatlan, és amint egyik kezével ad, úgy a másikkal elvesz. Billenjen is a mérleg nyelve akármelyik irányba egy adott pillanatban, de azt kétségtelenül hiba volna állítanunk – gondolnunk, hogy bármelyik kéz festi is ezen képet, az sohasem lehet unalmas, vagy számunkra érdektelen. Próbáljunk elvonatkoztatni, megszabadulni a képzelet szabadda béklyóinktól és repüljünk szabadon a színes, érdekes, a változékonyság elénk terülő mozaikvászonja felett.

Színek, szemek, látásmódok

Szemnek láthatatlan útján járó, a kék valamennyi színárnyalatát magára öltő folyam tárul elénk, ha a „legkisebb, de annál nagyszerűbb” megyénk rögeit és völgyeit barangoljuk. Keresztül-kasul, mondhatni, ahogy a „Kék szalag” járja sajátos útját. Olykor szilaj, máskor nyugodt, majd hirtelen dühösből vált méltóságteljessé az országokat és népeket összekötő – éltető víz. Kitér, kanyarog, árad, apad és megannyi mozgásformát felvéve újra és újra más és más arcát mutatja felénk. Legyünk hát égi tüneményként reá tekintők, vagy éppen általa egy lélettérben lévők, hiszen ennek is, annak is van mind pozitívuma, mind negatívuma egyaránt.

„Kék ere” ez a világunknak, melyben a vér maga a víz. Joggal kérdezhetjük: a vér mégsem válik vízzé?! Kontextusok és fókuszpontok kérdése ez is, mint minden az anyagi világunk működésében és annak szemnek láthatatlan mechanikájában. Országunk a testünk és lelkünk, melynek ezen ere átszövi a zöld-sárga-barna színekben pompázó izomzatunkat, melyeket oly sokszor érdemekkel vagy érdemtelenül, de öntöztünk, és nem mindig vízzel. Ezen rétek, mezők, legelők annyi színben tündökölnék, így megfelelő távolságról apró drágakőmozaikoknak látszódnak csupán, még közelről az élet zsivaj mintái jelennek meg a kvázi petri-csészéinkben. Műhold és mikroszkóp sajátos tengelye ez, látszólag oly nagy távolságra egymástól, mégis ember alkotta eszközök, melyek mind a kék ér lüktetését hivatottak vizsgálni és kérdéseinkre válaszokat adni...

Kép az önarc képében

Nyár estén a simogató lágy szellő, a víz poshadt, de mégis különös módon vonzó jelenléte, a megannyi idegtépő vérszívó nyüzsgése és a fák szüntelen suhogása mind egy csipet aromája annak, mellyel töltekezhetünk. Ezen miliőben ujjunkkal simogatjuk a fodrozódó vizet, mely hálásan visszasimogat minket. Eltűnődünk tükörképünkben: ki-ki egy-egy vonásában, egy-egy kósza tincseiben, az elrepülő időben, vagy éppen a fény és árnyékok vonásaiban mereng. A víz mélysége ezzel lelkünk mélységét adja, így közelebb kerülve az éltető kékséghez, mely nem csupán az adó oldalát mutatja be, hanem az érem másik, komorabb képét is rögtön felfesti nekünk. Látva magunk, töprengve a nagy lét kérdésében, ösztönösen keresve a csendet és nyugalmat, mégis csak vonzódunk ezen mélységhez. De egy kéz, egy gondolat, a belénk kódolt akarás megálljt parancsol! Így nem maradhat más, mint a nyugalom megélése egészen addig, még valami vagy valaki az ábrándos álmából fel nem ébreszti a szemlélődőt.

Ébredésünk lehet nyugtató, mint a gyermekek édes álma, vagy éppen rettenetes, mint egy komor reggel, mikor kényszeres mozdulatok sorozata szabja meg létünket és sorban állva

várjuk a mókuserék kíméletlen rohanását. De meg kell állnunk ábrándozásaink fonalával, és tekintsük arcunkat kívülálló szemmel. Jól megnézve, közelebb majd távolabb hajolva, megérintve, grimaszolva vizsgáljuk önmagunk, és fedezzük fel az élet nyomait. A víz nem csak éltet hát, hanem tükrével a valós életet vetíti elénk, mint Justitia istennő az ítélethozatal során. Így viselkedik „ő” is: csukott szemmel, részrehajlás nélkül, csupán a valóság és igazság képével foglalkozva. Mind ilyenek vagyunk, ha nem is állunk meg tűnődni, de mélyen belül ott motoszkál bennünk az elmúlás, az élet körforgása és a szüntelen félelem. Mégis boldogságra törekszünk – igyekszünk, még ha erőltetve is, de ezt a képet mutatni nem csupán a külvilágnak, de olykor magunkat becsapva önmagunkat áztatva is. Az emberi létet a folyóvíz új megvilágításba helyezi, ahol rámutat, hogy gondolatunk képes a gondolatainkat befolyásolni, így önmagában a teljes lényünket, a gondolkodásunkat akár megtéveszteni is. A természet furcsa játéka ez, hiszen elmúlásunk tudatát részben csak az önáltatással tudjuk elviselni. De van, mikor így sem sikerül! Erre mutat rá egy szép nyári naplemente, mikor az utolsó sugarak árnyékában tekintetünk megpillantja arcunk valós vonásait...

A valóság katarzisa

Gondolataink hullámozása olykor lelkünk alámerülését okozhatja. De nem csupán a szellemünket érintheti ez, hiszen megannyi jó mellett mennyi rossz történhet az emberrel bármikor – bárhol – bármiért. Tükörképünk szemlélve, a biztos partról elrugaszkodva vagy éppen a egy csónakból kibillenve zuhanhatunk a mélységbe, ahol az idő hirtelen gyorsasága befékez, majd szinte teljesen meg is áll. A melegből a hidegbe kerülve, a fényről a sötétség felé nem csak lelkünk, hanem a testünk is minden alkotójával küzd a végzet ellen. Nem engedünk a természet erőinek és törvényeinek, de annak felülírására már nincs lehetőség, csupán egy utolsó utáni, tudhatjuk sajnos felesleges próbálkozásra. A sodró ár magával ragad, a szürke lében összekavarva, az érzékeinket tompítva. Néhány görcsös felbukkanás, éppen csak pillanatnyi simogatása az életnek és következik... a vég. Utolsó gondolataink úgy tűnnek tova, mint a sebesen futó habok, és bár utóbbiak hírét vihetik egy-egy szerelmes palack üzenetének, addig lelkünk kihunyásának senki sem lehet tanúja. Már nem láthatjuk a tükörképünk, így az éltető elem lett annak elmosója és utolsó érintője. Görcsös levegővétel... mely már korántsem légi... Átjárja égő érzéssel testünk rejtett részeit és lassan az emberré tevőnk egyben sírunk ágya is lesz.

Vegyes érzelmeink támadhatnak, ha létünket ily absztrakció mentén figyeljük. Ad, de vesz is az élet, melynek lenyomata lehet a folyók hullámozása, annak rohanása és persze

„élete”. Hiszen az áradni, apadni, éltetni és folytatni tud: megannyi módon mutatva az élet pozitív és negatív oldalát, akár egyszerre...

A magasságok mélysége

Hullámvölgy után hullámtető, majd újra völgy, és így tovább... A tavaszi természet ébredését a folyók áradása, majd az élet „főszezonját”, a nyarat az apadás, majd a múlás virágaival és ezernyi színével az ősz követi, majd egyrészt csendesen alszik a környezetünk, de vele együtt táplálódnak vizeink is. Színesből fakóvá, majd újra színesbe megy át az élet az örök körforgásában. Ilyenek vagyunk mi emberek is, hozzá öltözünk az évszakokhoz, így a kék folyamok valamennyi árnyalatához, melyek egyben multikulturális egységei is hazánkban. Ha ezen rendszerben valaki „nem illően viselkedik”, akkor azt ember és természet rögtön észreveszi. Rikító ruhákkal és viselkedéssel nem találkozunk a nyugalom hónapjaiban, így a természetet természetesen megszoktuk és szürkeségre ítéljük önön magunkat. Hullámokként foghatnánk fel annak dinamikáját, mely a szerencsésebb településeken kézzel is fogható, ha térszomszédot tisztelhetnek egy országokat összekötő folyamban. De ennek is van árnyoldala, ahová kevésbé hatol be a fény. Áradás-apadás, adok-kapok, újra egyensúlyba kerül a kérlelhetetlenül szigorú természet, mely nem nézi, hogy éppen mekkora részt szakít ki belőlünk. De jókedvünkben és jó időben (!) nem csupán háláljuk, hanem honoráljuk is a kék folyam gazdagságát és adományát, melyet lépten-nyomon utánozni próbálunk. Ennek a sokszínűségnek vagyunk mi is részesei, még akkor is, ha éppen nem vagyunk közeli vagy baráti viszonyban a vízzel. Távolról tekintve akár szabadon szálló madárként, vagy éppen komor és üveges tekintettel egy nehéz nap után a híradásokat figyelve láthatjuk, hogy a térképeken csupán arasznyira terülő világok mégis oly távolinak tűnnek. Ha történik itt-ott valami, mondhatnánk a saját kényelmes életünkből és még kényelmesebb fotelünkből merítve, hogy a világ azon területe éppen hullámvölgyben van, vagy éppen annak tetején. Nézőpont kérdése ez is...

A lelki színjátékok kontra környezet – A színek, szemek, látásmódok – A kép az önarcképében – A valóság katarzisa – A magasságok mélysége és még sok más nézőpont, a lelki merülések és a megannyi filozófiai morzsák mind rámutatnak arra, hogy mennyire értékelnünk kell környezetünk minden szegmensét, annak értékeit, színeit, hatásait és természetesen önmagunkat benne. Hatások és megnyilvánulások komplexuma ez, melyben és melynek élünk. Ezeket felismerve lelkünk csukott tükre lassan felnyílik, s hagyjuk, hogy egy új világ táruljon elénk! Akár tetszik az, akár nem... az élet folyik tovább, melynek

méltóságában követnünk kell hazánk egyetlenét, a végletekig hűnek tűnő, de olykor mégis csak csalfa Dunát!